

REPUBLIKA HRVATSKA

Pravobranitelj za osobe s invaliditetom

Broj: POSI-1.7.1.-818/22-11-02

Zagreb, 8. studenoga 2022. godine

PREMA DOSTAVNOJ LISTI

**Predmet: Osiguranje pristupačnosti korištenjem koso sklopive podizne platforme
- preporuka, daje se**

Poštovana/i,

pravobraniteljica za osobe s invaliditetom učestalo zaprima pritužbe koje se odnose na neprimjerena rješenja kojima se formalno ispunjava obveza osiguranja pristupačnosti za osobe s invaliditetom, ali u stvarnosti pristupačnost ne bude osigurana. Pritužbe ove vrste u velikoj mjeri se odnose na odabir i način korištenja koso podiznih sklopivih platformi kao elementa pristupačnosti za svladavanje visinskih razlika prostora kojim se kreću osobe smanjene pokretljivosti. Iskustva stečena postupanjima iz djelokruga rada Pravobranitelja za osobe s invaliditetom (ispitni postupci povodom pritužbi, komunikacija s predstavnicima osoba s invaliditetom, istraživanja i dr.) potvrđuju da odabir koso podizne sklopive platforme, odnosno nefunkcionalno organiziran način korištenja iste – u velikom broju slučajeva objekte i/ili javne površine na kojima su postavljene – ostavlja nepristupačnima za osobe s invaliditetom. Dalje u tekstu izdvajamo neke od pritužbi kojima se ukazuje na prepreke na koje nailaze osobe s invaliditetom prilikom pokušaja korištenja koso podiznih sklopivih platformi:

„...u novoizgrađenom pothodniku postavljena je koso podizna platforma koja je u potpunosti neprihvatljivo i neuporabljivo rješenje. Platformom je iznimno komplicirano rukovati i nemoguće je da ju osoba s invaliditetom sama koristi. Elektromotorna kolica i kolica većih dimenzija ne stanu na platformu te je samim time osobe koje se kreću na taj način ne mogu niti koristiti. Potrošena su velika financijska sredstva, a mi koji se krećemo pomoću invalidskih kolica ne možemo prolaziti pothodnikom...”

„...za korištenje platforme potrebno je imati ključ koji je Grad dostavio pojedinim udrugama. Što je s osobama s invaliditetom koje nisu članovi udruga? Što je s osobama koje kao gosti, turisti ili posjetitelji dođu u naš grad i ne znaju kome se obratiti da bi došle do ključa i prošle pothodnikom?”

„...na platformi stoji obavijest da se ključ za korištenje može preuzeti u prostorijama gradske uprave. Te prostorije nalaze se upravo iza pothodnika kroz koji moram proći, a da bih ga prošla moram koristiti platformu. Također, što ako mi ključ treba popodne, navečer ili subotom i nedjeljom kada gradska uprava ne radi?”

„Došao sam u Dom zdravlja na pregled i da bih ušao moram koristiti platformu...na njoj je telefonski broj osobe koja ima ključ...zvao sam gotovo sat vremena i nitko mi se nije javio...”

„Župnik sam u velikoj župi i na ulazu u crkvu smo ugradili koso podiznu sklopivu platformu. Žao mi je što nas nitko nije upozorio da je to u potpunosti nepraktično rješenje, jer dio vjernika u svojim kolicima uopće ne mogu koristiti tu platformu, a i za one koji mogu uvijek moramo imati prisutnu osobu koja treba pomoći prilikom korištenja. Problem je i kako osigurati mogućnost korištenja posjetiteljima i turistima koji žele ući u crkvu kada nije misa i kada osoba s ključem nije dostupna...”

„...došao sam do platforme i na njoj je velika, teška i prljava cerada. Kako da ju skinem, gdje da ju stavim dok koristim platformu?”

Također, primili smo i velik broj pritužbi kojima se upozorava na brojne uništene i nefunkcionalne koso podizne sklopive platforme (iščupani kablovi, pokidan zaštitni pokrov i sl.). Najčešće se radi o javnim površinama na otvorenom (npr. pothodnici, nathodnici i sl.), a jedan takav primjer razvidan je iz fotografije desno.

Iz citiranih pritužbi može se zaključiti kako su koso podizne sklopive platforme vrlo često neprimjereno rješenje za svladavanje visinskih razlika prostora kojim se kreću osobe smanjene pokretljivosti te su brojni objekti i javne površine unatoč uložnim znatnim financijskim sredstvima i formalno ispunjenoj obvezi osiguranja pristupačnosti postavljanjem takve platforme – u stvarnosti i dalje nepristupačni osobama s invaliditetom.

S obzirom da je Pravobranitelj za osobe s invaliditetom neovisno tijelo koje štiti, prati i promiče prava i interese osoba s invaliditetom, te institucija koja je dužna i ovlaštena predlagati poduzimanje mjera usmjerenih na unapređenje kvalitete življenja osoba s invaliditetom i članova njihovih obitelji, ovim putem ukazujemo na sljedeće okolnosti.

Pristupačnost predstavlja jedan od osnovnih preduvjeta za provođenje svih aktivnosti svakodnevnog življenja osoba s invaliditetom i njihovog uključivanja u zajednicu.

Pristupačnost kako je definira zakonodavac jest rezultat primjene tehničkih rješenja u projektiranju i građenju građevina, kojima se osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti osigurava nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad u tim građevinama na jednakoj razini kao i ostalim osobama. Osiguranje pristupačnosti za osobe s invaliditetom obveza je koja proizlazi iz međunarodnih dokumenata koje je Republika Hrvatska potpisala i ratificirala, kao i obveza koju propisuju nacionalni zakoni i propisi. Posebno ističemo Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda („Narodne novine“ - Međunarodni ugovori“, broj 06/07, 03/08 i 05/08) u kojoj se u članku 9. kao jedno od osnovnih prava navodi i pravo na pristupačnost osobama s invaliditetom, na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Nadalje, ukazujemo na odredbe članka 2. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom kojima je propisano da „Diskriminacija na osnovi invaliditeta označava svako razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje na osnovi invaliditeta koje ima svrhu ili učinak sprečavanja ili poništavanja priznavanja, uživanja ili korištenja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, društvenom i svakom drugom području, na ravnopravnoj

osnovi s drugima. Ona uključuje sve oblike diskriminacije, uključujući i uskraćivanje razumne prilagodbe.“

Konvencija odredbama članka 2. definira Razumnu prilagodbu kao „...potrebnu i prikladnu preinaku i podešavanja, koja ne predstavljaju nesrazmjerno ili neprimjereno opterećenje, da bi se u pojedinačnom slučaju, tamo gdje je to potrebno, osobama s invaliditetom osiguralo ravnopravno uživanje ili korištenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na ravnopravnoj osnovi s drugima.“

Članak 2. Konvencije definira i Univerzalni dizajn kao „...oblikovanje proizvoda, okruženja, programa i usluga na način da ih mogu koristiti svi ljudi u najvećoj mogućoj mjeri, bez potrebe prilagođavanja ili posebnog oblikovanja. Univerzalni dizajn ne isključuje pomoćne naprave za određene skupine osoba s invaliditetom u onim slučajevima kada je to potrebno.“

Neosiguravanje pristupačnosti od strane onih koji su ju dužni osigurati predstavlja povredu ne samo međunarodnih dokumenata, nego podliježe sankcijama i na temelju nacionalnih propisa.

Pri tome ističemo Zakon o suzbijanju diskriminacije („Narodne novine“, broj 85/08 i 112/12) kojim se zabranjuje nejednako postupanje odnosno stavljanje u nepovoljniji položaj na temelju neke od Zakonom propisanih osnova među kojima su invaliditet i zdravstveno stanje. Zakon se primjenjuje na postupanje svih državnih i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih osoba s javnim ovlastima, te na postupanje svih pravnih i fizičkih osoba. Postojanje diskriminacije utvrđuje se postojanjem nekog diskriminatornog postupanja na osnovu određene karakteristike, primjerice invaliditeta. Takvo diskriminatorno postupanje po svom obliku može biti izravno, neizravno ili se može očitovati uskraćivanjem razumne prilagodbe.

Diskriminacijom u smislu Zakona o suzbijanju diskriminacije smatra se i: „...propust da se osobama s invaliditetom, sukladno njihovim potrebama, omogući korištenje javno dostupnih resursa, sudjelovanje u javnom i društvenom životu...“.

Također, ukazujemo i na odredbe Pravilnika o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti („Narodne novine“, broj 78/13) kojim su propisani uvjeti i način osiguranja nesmetanog pristupa, kretanja, boravka i rada osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti u građevinama javne i poslovne namjene te osiguranja jednostavne prilagodbe građevina stambene i stambeno-poslovne namjene.

Osim ukazivanja na normativni okvir, skrećemo pažnju na činjenicu da bismo kao društvo trebali biti svjesni da nije oštećenje osobe ono što joj onemogućava sudjelovanje u aktivnostima, već su to upravo prepreke u okolini. Nemogućnost da osoba smanjene pokretljivosti ili ona koja se kreće uz pomoć kolica uđe u stambeni objekt, zgradu, javni objekt, banku, poslovni prostor, sportski objekt, kino ili kazalište, sredstvo javnog prijevoza, nemogućnost da koristi sanitarni čvor ili da uz pomoć lifta dođe do sadržaja koji su na višim katovima, prepreke na javnim površinama (nogostupi, trgovci, pješački prijelazi, pothodnici i dr.), samo su neki od elemenata u okolini koji u praksi osobama smanjene pokretljivosti i osobama s invaliditetom onemogućuju nesmetano kretanje, izlazak iz vlastitog doma, socijalni kontakt, pristup javnim uslugama, obavljanje svakodnevnih poslova i pristup proizvodima i uslugama koje koriste osobe bez invaliditeta. Suočavanje s takvim nebrojenim i svakodnevnim preprekama, a posebno kada onemogućavaju osobu u svakodnevnim aktivnostima, u velikom dijelu doprinosi gubitku samopouzdanja te odricanju od vlastitih motiva, ciljeva i htijenja i na kraju pasiviziranja i odustajanja od mukotrpnih pokušaja da se usprkos oštećenju i teškom zdravstvenom stanju vodi aktivan i ispunjen život.

Uzimajući u obzir prethodno navedeno, ovim putem svim županijama, gradovima, općinama, pravnim osobama u njihovom vlasništvu te tvrtkama zaduženim za građenje, rekonstrukciju i održavanje javne infrastrukture, upućujemo sljedeće preporuke.

Prilikom osmišljavanja i realizacije projekata građenja, obnove i rekonstrukcije objekata javne namjene i/ili javnih površina **preporučujemo** voditi računa o opisanim problemima i preprekama na koje osobe s invaliditetom nailaze prilikom pokušaja korištenja koso podiznih sklopivih platformi.

Preporučujemo da se prilikom osmišljavanja rješenja kojim će se osigurati pristupačnost primjenjuje načelo univerzalnog dizajna, jer na taj način osim olakšavanja svakodnevica osoba s invaliditetom osigurati će se pristupačnost i drugim kategorijama građana koje su slabije pokretne zbog dobi, trudnoće, privremenih povreda ili drugih razloga, kao i osobama koje upravljaju dječjim kolicima.

Iz opisanih pritužbi, a to potvrđuju i brojni primjeri iz prakse rada Ureda pravobraniteljice, vrlo često u praksi – unatoč namjeri investitora da se neki objekt/površina učini pristupačnim osobama s invaliditetom – određeni propusti u projektiranju, izboru materijala/opreme, samoj izvedbi radova ili kasnijem načinu korištenja, dovedu do toga da unatoč formalnom ispunjavanju obveze osiguranja pristupačnosti, ostanu brojne prepreke koje osobe s invaliditetom onemogućavaju u kretanju na ravnopravnoj razini s drugim građanima.

Stoga, **preporučujemo** u procese planiranja i izvedbe infrastrukturnih radova uključiti i predstavnike osoba s invaliditetom (npr. lokalne udruge, općinska, gradska, županijska povjerenstva za osobe s invaliditetom). Na taj način osobe s invaliditetom mogu se upoznati sa planiranim radovima koji se odnose na osiguranje pristupačnosti te iznijeti eventualne konstruktivne primjedbe i prijedloge. Također, na taj način postupilo bi se u skladu s načelom Konvencije o pravima osoba s invaliditetom „NIŠTA O NAMA BEZ NAS“, kojim je propisana obveza uključivanja organizacija civilnog društva, posebice osoba s invaliditetom u procese planiranja i odlučivanja o svim pitanjima od njihova interesa.

Za one slučajeve u kojima se kao element pristupačnosti ipak odabere koso podizna sklopiva platforma, ili tamo gdje je ona već ugrađena, **preporučujemo** u suradnji s predstavnicima osoba s invaliditetom osmisliti i primjenjivati sigurno i funkcionalno rješenje koje će osigurati stalnu mogućnost neometanog korištenja iste svim osobama koje imaju potrebu koristiti platformu.

Ove preporuke upućujemo temeljem odredbi članka 6. i čl. 9. Zakona o pravobraniteljstvu za osobe s invaliditetom („Narodne novine“, br. 107/07) te molimo da s istima upoznate sve svoje stručne službe, odjele, pravne osobe kojima ste osnivači i sve one koji sudjeluju u osmišljavanju i provođenju projekata u sklopu kojih se provode aktivnosti usmjerene na gradnju, obnovu i rekonstrukciju objekata javne namjene i javnih površina.

S poštovanjem,

PRAVOBRANITELJICA ZA
OSOBE S INVALIDITETOM

Anka Slonjšak

Prilog:

- Dostavna lista